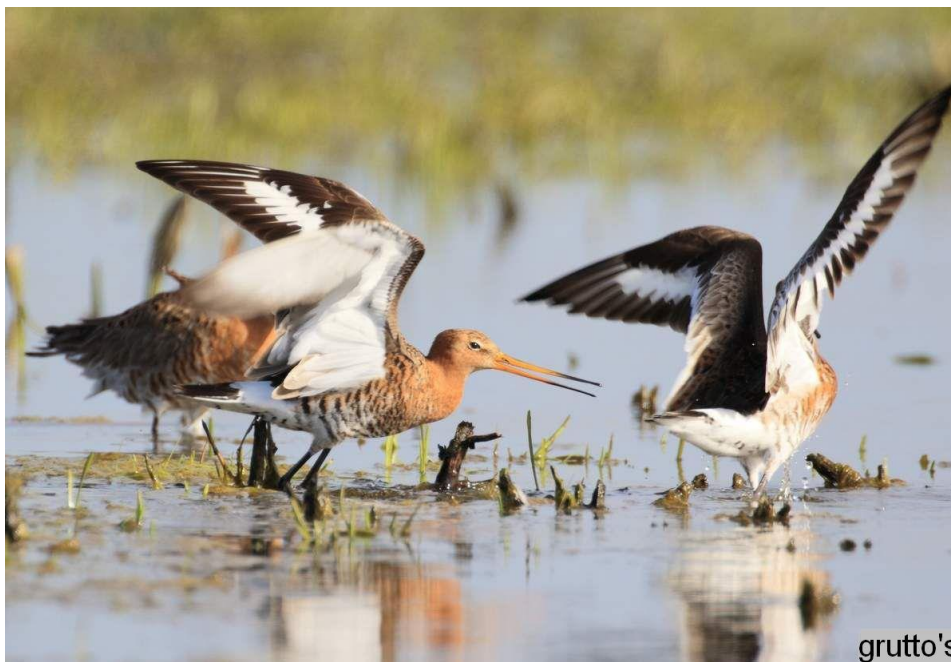

Randvoorwaarden natuur en landschap, leefomgeving en milieu/ketenbeheer voor windturbines in Amsterdam

“De stad heeft al honderd jaar een zorgvuldige ruimtelijke ordening en houdt op veel onderwerpen een strakke regie, waardoor bijvoorbeeld de groene scheggen behouden zijn en de overgang naar de buitengebieden onbedorven is gebleven. Die regie zou Amsterdam nu ook kunnen toepassen bij de transitie, in plaats van vrijwel het gehele buitengebied open te zetten voor initiatiefnemers”

Uit Interview door Harry Perree in Binnenlands Bestuur, Tijdschrift van Vereniging van Nederlandse gemeenten, 13 januari 2022

Notitie vastgesteld op 2 maart 2022 door de Klankbordgroep Natuur, ingesteld in het kader van de reflectiefase ter heroverweging van het raadsbesluit RES 1.0 inzake windturbines in Amsterdam.

Afgerond 4/4/22 na uitwisseling met RES Expertgroep Windturbines en Natuur op 21/2/22

Randvoorwaarden natuur en landschap, leefomgeving en milieu/ketenbeheer voor windturbines in Amsterdam

Essentiële elementen voor het Amsterdamse afwegingskader

De energietransitie is zeer belangrijk in het kader van de klimaatverandering. Ook biodiversiteit staat wereldwijd en in Nederland echter ernstig onder druk, en is op haar beurt weer essentieel bij klimaatmitigatie. Hernieuwbare energie kan niet schoon of duurzaam worden genoemd als zij niet toekomstbestendig is m.b.t. effecten op biodiversiteit, natuur, landschap, maar ook op leefomgeving en welzijn van mensen en dieren. Amsterdam wordt een voorbeeld van een *werkelijk duurzame* energietransitie als zij slimme keuzes maakt en heldere randvoorwaarden toepast in een afwegingskader dat deze toekomstbestendigheid van de energietransitie voor ogen heeft. Maak onderstaande randvoorwaarden daarom leidend:

- in de toetsingscriteria van de voorgenomen PlanMER voor Amsterdam
- bij bepalen van daadwerkelijke ongeschiktheid dan wel geschiktheid van gebieden voor turbines (d.w.z. nog voor dat initiatiefnemers zich kunnen melden)

In de Notitie Reikwijdte en Detail, die aan de stedelijke PlanMER voorafgaat, dienen deze criteria al richting te geven aan het onderzoek om de afweging daarna te faciliteren, in combinatie met de door de Expertgroep aangegeven onderzoeksonderwerpen. Het is belangrijk niet alleen de voorkeurszoekgebieden maar alle (RES-) zoekgebieden in de PlanMER mee te nemen.

Herziening van de RES-zoekgebieden is geboden onder toepassing van deze randvoorwaarden. Het kader kan ook dienen voor eventuele latere windenergieplannen van de gemeente.

1. GESCHIKTHEID GEBIEDEN

Randvoorwaarden natuur en landschap

1. Geen plaatsing van windturbines in - noch met negatief effect op - Natura 2000 gebieden (conform de Vogel- en Habitat Richtlijn) en Natuur Netwerk Nederland gebieden, inclusief natuurcompensatiegebieden.
2. In principe niet in de Scheggenstructuur noch in Bijzonder Provinciaal Landschap. De wezenlijke kenmerken daarvan mogen niet worden aangetast (ook niet in de aangrenzende gemeentes).
3. Geen plaatsing in - of met negatief effect op - gebieden die kwetsbaar zijn voor biodiversiteitsverlies, voornamelijk bij vogels en vleermuizen, volgens deskundigen uit wetenschap en professionele natuurbeschermingsorganisaties (bv volgens Gevoeligheidskaarten SOVON). Hierbij dienen ook (bestaande) locatie-specifieke documenten van onder andere Vogelbescherming, Natuurmonumenten en de stadsexperts in de klankbordgroepen te worden betrokken.
4. Geen schade aan UNESCO werelderfgoed gebieden.

Randvoorwaarde leefomgeving

5. Geen aantasting van gebieden die een belangrijke functie hebben als stiltegebied, en voor rust, ruimte en recreatie voor de Amsterdammers, waaronder volkstuinen.

Randvoorwaarden resultaten onderzoek voor locatiekeuzes

6. Nader en onafhankelijk onderzoek, met gebruikmaking van best beschikbare, up to date en valide informatie vooraf aan eventuele plaatsing naar effecten op biodiversiteit door turbines in *alle eventuele* zoekgebieden (PlanMER en project MER).
7. Bij de besluitvorming betrekken¹ van de natuur- en landschapsbevindingen van het addendum van de PlanMER van Provinciale Staten (dd 19/08/21) alsmede van de PlanMER voor Amsterdam in 2022. Wat in PlanMERs niet correct is wordt onderzocht en meegewogen².

De Haven van Amsterdam is in principe wel geschikt voor uitbreiding van windturbines, maar ook daar gelden de volgende voorwaarden.

¹ Klik [hier](#) voor MER Addendum Wind op Land opgesteld door Antegroep en aanvaard door Provincie N-H.

² De klankbordgroep leden wijzen op omissies en fouten in de analyse en raden aan deze te inventariseren (bv middels ingediende zienswijzen).

2. KETENBEHEER & MILIEU

Randvoorwaarden initiatiefnemers

8. Initiatiefnemers worden verplicht na afloop van de gebruikperiode de turbines incl. fundering te verwijderen (ontmanteling), het afval te recyclen, en de bodem in oorspronkelijke staat terug te brengen, (zulks naar redelijke maatstaven)
9. Impact van de aanleg en de infrastructuur van turbines wordt geminimaliseerd.

Randvoorwaarden milieuonderzoek & voorkomen schade op stadsbreed niveau

10. Schade voor mens, dier, bodem en water door afvallende kunststof- en coatingdeeltjes van de turbinebladen en andere draaiende delen³ wordt verder onderzocht en voorkomen⁴
11. Effect op (bodem) dieren van trillingen en infrason geluid wordt verder onderzocht en voorkomen, ook i.v.m. effecten verderop in de voedselketen (bv vogels en waterdieren). Indien schade niet te voorkomen is kunnen geen windturbines geplaatst worden. (zie art. 13: voorzorgsbeginsel)
12. Natuurschade bij winning van de metalen en materialen voor windturbines wordt voorkomen en recycling wordt verplicht.⁵
13. Bij risico's op bovengenoemde schade voorzorgsbeginsel toepassen.

³ Zie: notitie inzake vervuiling van turbinebladen door erosie en loslaten van kunststof en coating deeltjes.

⁴ Klik [hier](#) voor onderzoek TU Delft naar impact van weer op turbinebladen.

⁵ Klik [hier](#) voor artikel "Verantwoorde Mijnbouw" van de internationale natuurorganisatie IUCN-NL

B

Toelichting

De rol van de Klankbordgroep naast de Expertgroep Windturbines en Natuur

De **Expertgroep Windturbines en Natuur** en de **Klankbordgroep Natuur**, beide opgezet in de reflectiefase in het kader van de RES 1.0, zijn door de gemeente Amsterdam uitgenodigd om te komen met adviesdocumenten, en deze in combinatie aan te bieden aan de gemeente. De adviezen van de Expertgroep en van de Klankbordgroep liggen ten grondslag aan het afwegingskader dat de raad als sturingsinstrument nodig heeft inzake de noodzakelijke randvoorwaarden voor windturbines in de stad.

De **Expertgroep Windturbines en Natuur** is samengesteld uit experts op het gebied van natuur en landschap. Het advies van de Expertgroep zet de bestaande wet- en regelgeving met betrekking tot natuur en landschap op een rij, en doet dit ook - zij het summier- voor de huidige RES voorkeur - zoekgebieden. Ook benoemt zij enkele additionele aandachtspunten, waaronder de cumulatieve effecten op de zoekgebieden, het belang ze in samenhang te bezien, en de beperkte mogelijkheden voor compensatie voor verder natuurverlies in de stad. De Expertgroep heeft het niet als haar rol gezien om randvoorwaarden te stellen vanuit bijvoorbeeld het voorzorgsbeginsel. De groep heeft gewerkt vanuit een strikte opvatting van haar mandaat waarbij ze zich vooral richt op onderzoek naar wat juridisch standhoudt. De Expertgroep Windturbines en Natuur heeft geen expertise ingebracht op het gebied van milieu, ketenbeheer en recreatie en verwijst daarvoor naar andere experts en naar de Klankbordgroep. De Klankbordgroep verrijkt daarmee op diverse terreinen het advies van de Expertgroep.

De **Klankbordgroep Natuur** is samengesteld uit vertegenwoordigers van natuurorganisaties zoals van Natuurmonumenten, de Vogelbescherming (Wetlandwacht), en de Amsterdamse vogelwerkgroep, én lokale vertegenwoordigers van lokale (natuurbeschermings-/ bewoners-) groepen met, naast algemene, ook lokale kennis. Kennisachtergronden zijn divers, sommigen zijn technisch onderlegd. Anderen hebben kennis van natuur, weer anderen van milieu, en allen van de stad en omliggende gebieden. De Klankbordgroep Natuur heeft de rol opgevat om randvoorwaarden voor het afwegingskader op gebied van de natuur, het landschap, het milieu en de recreatie te formuleren en op deze wijze voor de natuur op te komen: de natuur kan dat niet zelf. De Klankbordgroep Natuur is klimaatbewust, het uitgangspunt is een duurzame transitie. De Klankbordgroep onderbouwt haar uitspraken met bronnen vanuit de natuurorganisaties, de wetenschap en de overheden

Taakstelling Klankbordgroep

Dit Klankbordgroep document formuleert onder A. politiek hanteerbare randvoorwaarden/ criteria om:

1. zoekgebieden in Amsterdam te selecteren of uit te sluiten (in kader RES 1.0 maar ook in de toekomst)
2. initiatiefnemers al dan niet groen licht te geven om met planvorming te starten, maar ook
3. hun plannen te beoordelen en al dan niet groen licht te geven voor uitvoering.

Wij adviseren als klankbordgroep de randvoorwaarden onder A: (1) Randvoorwaarden voor gebiedskeuze en (2) Randvoorwaarden voor milieu en ketenbeheer op te nemen in een Amsterdams Afwegingskader Windturbines. Veel van de geformuleerde randvoorwaarden zijn te herkennen in de door de Expertgroep beschreven wettelijke kaders en additionele wetenschappelijke inzichten en adviezen.

Klimaat en biodiversiteit

We hebben te maken met een wereldwijde klimaatcrisis en een minstens zo grote biodiversiteitscrisis die op vele vlakken met elkaar verbonden zijn. Een grote energietransitie is belangrijk om de klimaatcrisis tegen te gaan, maar dan wél in overeenstemming met biodiversiteitsbehoud. De landelijke PlanMER zal dan ook vanuit een **brede** visie op natuur kaders moeten geven. Dit wordt onderstreept door het advies van de Raad voor de Leefomgeving en infrastructuur van maart 2022, met daarin onder andere de volgende conclusies:

"...van binnenwateren tot stedelijke gebieden: overal lopen de natuurkwaliteit en de biodiversiteit terug. De natuur vormt een bestaansvoorwaarde voor de mens. Het Nederlandse natuurbeleid schiet tekort, we hanteren in Nederland een te **smal** natuurbegrip. Het natuurbeleid is te weinig gekoppeld aan ander beleid. Natuur heeft een te zwakke positie bij economische en politieke afwegingen, en overheden werken te weinig samen.⁶..."

Ook bescherming van de stadse natuur is volgens de Raad van groot belang. Amsterdam kan daarbij steeds beter aansluiten bij politieke⁷, technische⁸ en juridische⁹ ontwikkelingen in het land, de EU en mondiaal, maar kan ook *proactief* een uniek voorbeeld zijn van werkelijk duurzame keuzes in haar klimaatmaatregelen en de inzet van hernieuwbare energie.

Momenteel wordt onderzocht waar en hoe er 17 windturbines geplaatst kunnen worden. Schadelijke effecten op biodiversiteit, natuur en landschap moeten vermeden worden. De huidige zoekgebieden bevatten ook belangrijke internationale vogel- en vleermuistrekroutes. De schadelijke effecten op populaties vogels en

⁶ Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur 2022, klik [hier](#) voor hun analyse en advies.

⁷ Klik [hier](#) voor het coalitieakkoord voor de huidige regering

⁸ Klik [hier](#) voor publicatie "innovatieve toepassingen met zonne-energie" door de RvO

⁹ Klik [hier](#) voor publicatie "Voorzorgsbeginsel" door Ctgb (College toelating gewasbeschermingsmiddelen)

vleermuizen betreffen niet alleen de dodelijke botsingen van vogels met de wieken en de effecten op longen van vleermuizen, maar ook het aantasten van hun leefgebied rondom de windturbines. De cumulatieve effecten (in tijd en plaats) van beide moeten niet worden onderschat (zie tevens Expertgroep document).

Ruimtelijke ordening en samenhang

De stad heeft al honderd jaar een zorgvuldige ruimtelijke ordening en houdt op veel onderwerpen een strakke regie, waardoor bijvoorbeeld de groene scheggen behouden zijn en de overgang naar de buitengebieden onbedorven is gebleven. Die regie zou Amsterdam nu ook kunnen toepassen bij de transitie, in plaats van vrijwel het gehele buitengebied open te zetten voor initiatiefnemers.

Regie houden vraagt om duidelijke randvoorwaarden en criteria die verder kunnen gaan of explicieter kunnen zijn dan de landelijk en provinciaal geldende wet- en regelgeving.

Rondom de stad zijn veel hoogwaardige en internationaal belangrijke natuurgebieden en unieke (cultuur)landschappen en dat is voor een wereldstad opmerkelijk. Al deze gebieden vormen samen de schuil- foerageer-, rui- en broedplaatsen voor talloze vogels, reptielen, vleermuizen en andere zoogdieren, vissen en insecten. De zoekgebieden kunnen niet als eilanden worden gezien. Ze spelen een belangrijke rol in o.a. Natura 2000 en Natuur Netwerk Nederland, de Hoofdgroenstructuur, weidevogelgebieden en de Scheggenstructuur van Amsterdam en van de omliggende gemeenten. Iedere aantasting van een enkel gebied zal onoverkomelijk deze structuur in zijn geheel aantasten. Wij laten daartoe nu een krachtig waarschuwingssignaal uitgaan naar de gemeente: tast de natuur en ecologische structuur in en rond de stad niet verder aan.

Gezonde leefomgeving

De stadse natuur is er zeker ook voor de mensen, en in een zich verdichtende stad zal het velen treffen als de schaarse recreatieruimte wordt aangetast. Het enorme enthousiasme voor schooltuinen, volkstuinten, buurtgroen en vrijwilligerswerk laat zien: de stadsbewoners vinden hun natuur heel erg belangrijk. I.v.m. het ontbreken van een klankbordgroep m.b.t. deze aspecten van leefbaarheid, wil de klankbordgroep natuur zich hier in ieder geval over uitspreken: respecteer de leefomgeving van de Amsterdammers en hun liefde voor de natuur, en houd er rekening mee dat de meest kwetsbare groepen in de buitenwijken wonen.

Aantasting natuur en milieu in de keten

Initiatiefnemers reserveren fondsen en maken een bindend plan om schade bij aanleg te voorkomen en naderhand het gehele terrein in oude toestand te herstellen. Vervuiling van water en bodem via door corrosie vrijgekomen giftige materialen van de wieken moet voorkomen worden. Het aantasten van ondergronds leven rondom windturbines (bv door trillingen of geluid waaronder infrason geluid) is van belang om verder te onderzoeken en te voorkomen. Ten slotte dient natuurbescherming te worden vastgelegd en dienen mensenrechtenschendingen te worden voorkomen bij de winning van materialen en het recyclen daarvan.

Werkelijke randvoorwaarden in een afwegingskader

Uit onderzoeken moet gaan blijken wat de effecten zijn op de biodiversiteit, landschap en milieu. Milieu Effect Reportages zijn daarbij belangrijk op stadsniveau, op provinciaal niveau en op landelijk niveau. Vanzelfsprekend worden daarbij minimaal de nationale en de Europese wetten en regels voor behoud van de natuur als uitgangspunt gebruikt, maar ook moet het wettelijk erkende voorzorgsbeginsel worden toegepast, en de nieuwste wetenschappelijke inzichten. Ook moet gebruik gemaakt worden van alle onderzoek dat lokaal al gedaan is: dit is met Signalen uit de Stad en met de bijbehorende Reactienota, en ook in het expert advies natuur nog onvoldoende gebeurd.

De in deel A. geformuleerde criteria en randvoorwaarden vormen dan de basis voor het afwegingskader, zijn medebepalend bij de toetsingscriteria/ NRD van de PlanMER, en bij de afweging ter bepaling van geschiktheid van zoekgebieden en – daarna ook- de duurzaamheid van het ketenbeheer. Een negatief advies dat uit deze onderzoeken naar voren kan komen moet leidend zijn. Zoekgebieden moeten op basis van een negatief resultaat uitgesloten worden, ook als dit ten koste gaat van het beoogde aandeel opgewekte energie uit wind in de stad. Wat niet duurzaam kan in Amsterdam, kan eenvoudigweg niet. Maar de stad heeft wel veel alternatieve mogelijkheden voor klimaatmaatregelen, besparingen en hernieuwbare energie.

Maatschappelijke afweging windturbines als Amsterdamse strategie

De maatschappelijke kosten, zoals verlies van natuur, landschap, stilte en groen, gezondheidsrisico's voor mens en dier, en verlies van draagvlak voor de energietransitie, lijken groter dan de maatschappelijke baten van de plaatsing van (veel) nieuwe windturbines in Amsterdam. Wij vragen nu om een toekomstbestendige afweging: het helder en duidelijk kiezen voor een duurzame energietransitie in Amsterdam. Daarvoor moeten we ook breder kijken naar andere klimaatmaatregelen.

De Klankbordgroep is van mening dat er meer inzet moet komen op mogelijkheden van de stad om fors op uitstoot te besparen, onder meer door isolatie, en (waar haalbaar en duurzaam) andere vormen van energieopwekking binnen de gemeentegrenzen. Amsterdam zou haar verantwoordelijkheid moeten nemen en een voorbeeld moeten zijn als het gaat om het onderzoek naar alternatieven zoals bijvoorbeeld isoleren van alle huurwoningen, groter gebruik van zoncapaciteit op daken, op geluidsschermen en andere oppervlakken. Maar ook bijvoorbeeld in het nader verkennen van mogelijkheden voor geothermie/ aquathermie en Amsterdamse deelname aan een paar windturbines op zee, waar opwek per turbine veel groter kan zijn. Enkelen binnen de groep pleiten voor kernenergie (thoriumcentrales) en onderbouwen dit. Voor iedere nieuwe vorm of plek van energie opwekken stellen wij overigens dezelfde of vergelijkbare eisen zoals eerder onder de randvoorwaarden beschreven. Onderzoek moet er daarom op gericht zijn of (cradle to grave) effecten van energievormen op de omgeving beheersbaar zijn.

Wij onderschrijven de energietransitie, maar alleen op een duurzame, toekomstbestendige wijze. Klimaatoplossingen zijn niet duurzaam te noemen als zij de biodiversiteit en belangrijke natuur- en landschapswaarden, leefbaarheid en milieu beschadigen. Ons advies aan de gemeente is daarom de RES-zoekgebieden te toetsen aan genoemde randvoorwaarden, en deze voorwaarden in te zetten voor een duurzame, toekomstbestendige energietransitie in Amsterdam.

In de Klankbordgroep Natuur en dit advies namen deel

- Vogelwerkgroep Amsterdam
- Natuurmonumenten¹⁰
- Wetlandwacht IJmeer, werkzaam bij Vogelbescherming
- Windalarm
- Stemmen voor Stiller
- Bewoners /vertegenwoordigers van bewonersbelangen van:
  - -IJburg
  - -Derde Diem
  - -Amsterdam Zuidoost
  - -Driemond
  - -Zuiderdorp
  - -Landelijk Noord
  - -Amsterdam Noord
- Tuinders en vertegenwoordigers van volkstuinverenigingen Amsterdam Noord, Oost en Driemond
- Stichting Erf Abcoudermeer
- Stichting Stop Windturbines Geingebied
- Stichting Behoud Waterland
- Stichting Red de Hoge Dijk

Contact met coördinatoren tekst: hvdhomergh@yahoo.com en anja.rutgers.van.der.loeff@gmail.com

¹⁰ Voortkomend uit haar kerntaak neemt NM geen standpunt in over de onderdelen ketenbeheer/ milieu op pg 5, en maatschappelijke afweging windturbines op pg 9.